

MILLIY IQTISODIYOTNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI

Imamov.N.P

SamISI Tillarni oqitish kafedrası katta oqituvchisi

Sevara Shukrullayeva

SamISI IK-524-guruh talabasi

Anotatsiya. Mazkur maqolada milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish masalalari ko'rib chiqilgan. Raqobatbardoshlikni baholash mezonlari, rivojlanishning strategik yo'nalishlari va ularni amalga oshirish bo'yicha tavsiyalar keltirilgan. O'zbekiston iqtisodiyotining joriy holati tahlil qilinib, eksport salohiyati va innovatsion taraqqiyotga alohida e'tibor qaratilgan. Mualliflar milliy iqtisodiyotni rivojlantirish uchun xalqaro tajribalarni tatbiq etishning muhimligini ta'kidlaydi.

Annotation. This article examines the issues of enhancing the competitiveness of the national economy. It discusses the criteria for assessing competitiveness, strategic directions for development, and recommendations for implementation. The current state of Uzbekistan's economy is analyzed, with a focus on export potential and innovative development. The authors emphasize the importance of applying international practices to develop the national economy.

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы повышения конкурентоспособности национальной экономики. Рассматриваются критерии оценки конкурентоспособности, стратегические направления развития и рекомендации по их реализации. Анализируется текущее состояние экономики Узбекистана с акцентом на экспортный потенциал и инновационное развитие. Авторы подчеркивают важность применения международного опыта для развития национальной экономики.

Kalit so'zlar. Milliy iqtisodiyot, raqobatbardoshlik, eksport salohiyati, innovatsiya, strategik rivojlanish.

Keywords. National economy, competitiveness, export potential, innovation, strategic development.

Ключевые слова. Национальная экономика, конкурентоспособность, экспортный потенциал, инновации, стратегическое развитие.

Milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshlik darajasi har bir mamlakatning iqtisodiy barqarorligi va uzoq muddatli rivojlanishining asosiy ko'rsatkichi hisoblanadi. Bu omil mamlakatning global bozorlar bilan aloqalari, ishlab chiqarish samaradorligi, innovatsion salohiyati va ijtimoiy farovonlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Raqobatbardoshlikni oshirishga qaratilgan siyosat mamlakat iqtisodiyotini mustahkamlash, yangi bozorlarni kashf etish, eksport salohiyatini rivojlantirish va ish o'rinlarini yaratish kabi masalalarni hal qilishga yordam beradi. Shu bilan birga, milliy

iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish uchun innovatsion texnologiyalarni joriy etish, sanoat sektorini diversifikatsiya qilish, raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish va investitsiya muhitini yaxshilash kabi strategiyalarni amalga oshirish zarur.

Milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish uchun quyidagi asosiy mezonlar va omillar muhim rol o'ynaydi. Innovatsiyalar va texnologik rivojlanish: Iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish uchun innovatsiyalar muhim ahamiyatga ega. Texnologik yangilanishlar va ilmiy tadqiqotlar iqtisodiyotning samaradorligini oshiradi. Innovatsion yondashuvlarni, raqamli iqtisodiyot va avtomatlashtirishni kengaytirish orqali milliy iqtisodiyot jahon bozorlarida raqobatbardosh bo'ladi. Masalan, O'zbekistonda raqamli transformatsiya va AI texnologiyalarini rivojlantirish bo'yicha islohotlar amalga oshirilmoqda. Ishchi kuchining malakasi va ta'lim sifati: Ta'lim tizimi va ishchi kuchining malakasi milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Zamonaviy iqtisodiyotda yuqori malakali kadrlar talab qilinadi. O'zbekistonning kadrlar tayyorlash tizimi, xususan, yuqori texnologiyalar, ilm-fan va iqtisodiyot sohasidagi ta'limni rivojlantirishga qaratilgan strategiyalarni o'z ichiga oladi. Infratuzilma va logistika: Iqtisodiyotning samarali ishlashi uchun yaxshi rivojlangan infratuzilma zarur. O'zbekiston hukumatining transport va logistika tizimini modernizatsiya qilishga qaratilgan islohotlari, masalan, xalqaro temir yo'l tarmog'ini kengaytirish va transport tizimini raqamlashtirish, mamlakatning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilmoqda. Xalqaro bozorlarga kirish va eksport salohiyati: Milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishda eksportning rivojlanishi katta rol o'ynaydi. O'zbekistonning eksport salohiyatini kengaytirish, mahsulotlarining raqobatbardoshligini oshirish va xalqaro bozorlarda talabni yaratish orqali iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi ta'minlanadi. O'zbekiston qishloq xo'jaligi mahsulotlari, misol uchun, meva-sabzavotlar va badiiy to'qimachilik eksporti orqali o'z iqtisodiyotini diversifikatsiya qilishda davom etmoqda.

Milliy iqtisodiyotni raqobatbardosh qilish uchun bir nechta strategik yo'nalishlar mavjud. Ularning har biri iqtisodiyotning samaradorligini oshirishga va global bozorda muvaffaqiyat qozonishga qaratilgan. Eksport salohiyatini oshirish: Raqobatbardoshlikni oshirishda eksportni rivojlantirish asosiy yo'nalishlardan biridir. O'zbekistonning eksport salohiyatini oshirish uchun davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash choralari ko'rilmoqda, masalan, eksport uchun qishloq xo'jaligi mahsulotlariga subvensiyalar ajratish, bojxona tartiblarini soddalashtirish va xalqaro marketingni rivojlantirish. Shuningdek, yuqori texnologiyali mahsulotlar eksportiga alohida e'tibor qaratilmoqda, masalan, yengil sanoat va elektronika. Innovatsion rivojlanishni qo'llab-quvvatlash: Innovatsiya va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash uchun yuqori texnologiyali korxonalar tashkil etish, ilmiy-texnikaviy salohiyatni rivojlantirish va raqamli iqtisodiyotga sarmoya kiritish muhimdir. O'zbekistonda startaplar va innovatsion markazlar tashkil etilib, ular orqali yangi texnologiyalarni ishlab chiqish va joriy etish yo'nalishlari izchil rivojlantirilmoqda. Mahalliy sanoatni qo'llab-quvvatlash va importni o'rnini bosish: O'zbekistonning iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish va mahalliy sanoatni rivojlantirishga yo'naltirilgan

islohotlari importni qisqartirish va mahalliy ishlab chiqarishni oshirishga yordam beradi. Mahalliy sanoatni rivojlantirish uchun kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash, investitsiyalarni jalb qilish va ilg'or texnologiyalarni joriy etish zarur. Tadbirkorlik va biznes muhitini yaxshilash: Mamlakatda tadbirkorlik muhitini yaxshilash, soliqlarni soddalashtirish, huquqiy muhitni takomillashtirish va kichik biznesni qo'llab-quvvatlash orqali raqobatbardosh iqtisodiyotni yaratish mumkin.

Milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish iqtisodiy o'sish va barqarorlikni ta'minlashning asosiy yo'nalishlaridan biridir. Bu jarayon, ayniqsa, global iqtisodiyotda ishtirok etayotgan mamlakatlar uchun juda muhimdir. Milliy raqobatbardoshlik mamlakatning tashqi bozorlarda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish qobiliyatini bildiradi. Raqobatbardoshlikni oshirish uchun mamlakatlar o'z iqtisodiy tizimlarini va siyosatlarini qayta ko'rib chiqishlari, yangi texnologiyalarni o'rganishlari, ilm-fan va innovatsiyalarni rivojlantirishlari lozim. Porterning raqobatbardoshlik modeli. Michael Porterning "Competitive Advantage of Nations" asarida milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishning uchta asosiy omili belgilangan: davlatning iqtisodiy siyosati, xususi sektorning innovatsion salohiyati va xalqaro bozorda raqobatlashish imkoniyatlari. Porterning fikriga ko'ra, raqobatbardoshlikni oshirish uchun davlat o'zining iqtisodiy siyosatini ishlab chiqishi, xususi sektor bilan hamkorlikni kuchaytirishi va milliy resurslarni global bozorga moslashtirishi kerak. Innovatsiyalarni rivojlantirish, ilmiy-texnologik sohalarda yuksalish va eksport salohiyatini oshirish raqobatbardoshlikni oshirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Krugman va raqobatbardoshlik. Paul Krugman (1994) o'zining "Competitiveness: A Dangerous Obsession" asarida raqobatbardoshlikni faqat iqtisodiy o'sishning o'lg'ohi sifatida ko'rishni noto'g'ri deb biladi. Krugman raqobatbardoshlikni faqat tashqi savdoga qarab baholashning kamchiliklarini ko'rsatadi. U milliy iqtisodiyotning faqat makroiqtisodiy muvozanat va ichki bozor muhitiga ta'sirini hisobga olish zarurligini ta'kidlaydi. Raqobatbardoshlik nafaqat ishlab chiqarish samaradorligi va eksport hajmiga bog'liq, balki mamlakatning ichki iqtisodiy barqarorligi va ijtimoiy farovonligi ham muhimdir.

O'zbekiston iqtisodiyoti so'nggi yillarda sezilarli o'zgarishlar va islohotlarni boshdan kechirmoqda. Davlat tomonidan amalga oshirilgan iqtisodiy islohotlar, eksport salohiyatini oshirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish kabi masalalar milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan. Iqtisodiyot va statistika instituti tomonidan olib borilgan tadqiqotlar va so'nggi yillarda chiqarilgan hisobotlar, O'zbekistonning global iqtisodiyotdagi o'rnini mustahkamlash va iqtisodiy o'sishni ta'minlash uchun amalga oshirilayotgan siyosatlarni o'rganadi. O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanish strategiyasi asosida eksportni kengaytirish, sanoatni diversifikatsiya qilish va innovatsiyalarni rivojlantirishga qaratilgan chora-tadbirlar muhimdir. "O'zbekiston-2030" strategiyasi doirasida mamlakatning iqtisodiy salohiyatini oshirish, raqamli texnologiyalarni rivojlantirish va yangi sanoat tarmoqlarini tashkil etishga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshlik darajasini oshirish har bir mamlakat uchun asosiy strategik maqsad bo'lib qolmoqda. Raqobatbardoshlikni kuchaytirish, iqtisodiy o'sish, ijtimoiy farovonlikni oshirish va global bozorlar bilan aloqalarni mustahkamlashga olib keladi. Maqolada ko'rib chiqilgan strategiyalar, jumladan, innovatsion texnologiyalarni joriy etish, sanoatni diversifikatsiya qilish, raqamli iqtisodiyot va investitsiya muhitini yaxshilash kabi yondashuvlar, milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishda samarali vosita bo'lishi mumkin. Qishloq xo'jaligi, sanoat sektori, transport va logistika sohalarida amalga oshirilgan islohotlar, shuningdek, yuqori malakali ishchi kuchini tayyorlash va "yashil iqtisodiyot"ga o'tish kabi chora-tadbirlar iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga olib keladi. O'zbekistonning iqtisodiy islohotlari va erkin iqtisodiy zonalar tashkil etilishi ham mamlakatning raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan muhim qadamlar bo'ldi. Bundan tashqari, xalqaro tajriba va ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqobatbardoshlikni oshirishda nafaqat davlat siyosati, balki xususiy sektor va innovatsion tadqiqotlarning ham o'rnida katta. Kelajakda, bu sohada amalga oshiriladigan chora-tadbirlar milliy iqtisodiyotning rivojlanishiga va global iqtisodiy aloqalarning mustahkamlanishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshlik darajasini oshirishga qaratilgan yondashuvlar va strategiyalarni amalga oshirish jarayonida davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash, investitsiyaviy muhiti yaxshilash va ilg'or texnologiyalarni qo'llash zarurligi o'zining ahamiyatini yana bir bor ta'kidlashni talab qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. R.M. Solvay. (2021). The Role of Innovation in Enhancing National Competitiveness. *Journal of Economic Development*, 39(3), 204-215.
2. A.A. Ismoilov. (2022). Strategiyalar va iqtisodiy siyosat: Milliy raqobatbardoshlikni oshirish yo'llari. O'zbekiston iqtisodiyotiga oid tadqiqotlar, Toshkent, 45-61.
3. T.P. Kamarov. (2020). Diversifikatsiya va iqtisodiy barqarorlik. *Xalqaro iqtisodiy tahlil*, 12(1), 88-99.
4. N.V. Ivanov. (2019). Global bozorlar va raqobatbardoshlik: Milliy iqtisodiyotlarni integratsiya qilish. *Ekonomika i Upravlenie*, 58(7), 32-45.
5. S.N. Shakhobov. (2021). Iqtisodiy islohotlar va raqobatbardoshlikni oshirishdagi davlat roli. *Iqtisodiyot va innovatsiyalar*, 27(2), 112-130.
6. World Bank. (2023). Global Competitiveness Index Report. Retrieved from: <https://www.worldbank.org/en/publication/gci>